

U četvrtak, 17. listopada 2013. godine, imali smo radionicu „Porezni sustav i hrvatska kriza“. To nije ništa novo. Novo je, međutim, što na radionici nije bio niti jedan predstavnik niti jedne parlamentarne stranke kojima je ponuđeno besplatno prisustvovanje jednog predstavnika. Ideja da se pozovu predstavnici stranaka potekla je od mojih dečki s Britanskog trga čije jasne misli obično imaju dijagnostički značaj. Predvidjeli su da neće doći nitko - i pogodili su. Slijedeći put ću pozvati predstavnike sindikata, možda će oni osporiti mišljenje mojih prijatelja s Britanskog trga.

Na ovim stranicama sam bezbroj puta pisao o problemima poreznog sustava i porezne politike. Međutim, radionica kao demokratski oblik funkcioniranja uzajamnog obrazovanja „iznjedri“ mnoga pitanja na koje, potom, valja, u otvorenom dijalogu, tražiti odgovore. Tako je bilo i ovog puta.

Nabrojiti ću dva pitanja na koje je svojim razmišljanjima u traženju odgovora pripomogao profesor Zoran Jašić koji se je godinama bavio problemima javnih financija kako na Ekonomskom institutu tako i na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, a obnašao je, pored funkcije veleposlanika u više mandata, funkciju ministra financija.

Prvo pitanje se je odnosilo na odnos centralne i lokalnih vlasti, te kako i zašto je potrebno restrukturirati lokalnu upravu i samoupravu. Pitanje je slijedilo nakon argumentiranog iskaza polaznika radionice. Kako se radi o stručnjacima iz područja javnih financija rasprava bila proaktivna što je omogućilo cijeli niz vrlo korisnih zaključaka. Jedan od njih glasi: jedinica lokalne uprave i samouprave mora biti subjekt razvoja, temeljem interakcije sa sustavima višeg reda. Proces mora biti kontinuiran i transparentan. Ovaj i ovakav zaključak, po mojem mišljenju, otvara sjajne mogućnosti učinkovite analize i projekcije budućeg ustrojstva jedinica lokalne uprave i samouprave.

Drugo pitanje se je odnosilo na nedopustivo visoku razinu prihodne ovisnosti lokalne uprave i samouprave o centralnoj vlasti. I tu je pitanje postavljeno od strane stručnjaka iz područja javnih financija. Argumentacija, temeljem analiza koje se sustavno vrše u toj županiji, bila je uvjerljiva i time neupitna. Zaključak je također bio na crti otvaranja a ne zatvaranja rasprave. Jasno je ukazano da formalna decentralizacija znači uvijek i svuda nepotrebne nove jalove troškove pa

je otkrivanje preferencija građana, zapravo, nebitno. Jasno je rečeno da troškovi funkcioniranja ovako ustrojene države mogu biti samo dio novih problema a ne njihovo rješenje.

U svom sam uvodnom izlaganju jasno ukazao kako je sustav taksi daleko superiorniji oporezivanju u financiranju određene javne aktivnosti, te da je dobro, kada je to moguće, koristiti takse umjesto poreza. Moj je iskaz rezultirao pitanjem: „Ako je tome tako zašto se svi u Lijepoj našoj slažu da je sustav taksa neodrživ?“. Na pitanje sam odgovorio dijagnozom kako je naš porezni sustav u svojoj osnovi feudalnog a ne tržišnog karaktera, što sam i obrazložio na nizu primjera iz prakse. Lokalna uprava i samouprava je naprosto prisiljena uvoditi mnogobrojne takse kako bi održala razinu standarda iz svoje nadležnosti.

I ovim putem zahvaljujem se sudionicima radionice i vjerujem da djele naše mišljenje, profesora Jašića i moje, da dijalog nije moguće ničim zamjeniti. Čak ni onda kada se ne slažete sa sugovornikom. Poznata je izreka – gospodine dat ću život da iznesete svoje mišljenje iako se ja s vama ne slažem.

Kako bi obrazložio naslov ovog napisa prisiljen sam ukazati na vatrogasni pristup kako vladajućih tako i oporbe U lijepoj našoj. Tek kada problem postane nezaobilazan političari iznose svoja mišljenja koja su često tek iskaz prethodno prikupljenih informacija temeljem telefonskih konzultacija. Drugim riječima, odgovori na probleme traže se trenutno i zato ne čudi činjenica kako su nam zakoni kratkog životnog vijeka, odnosno, što je isto, naši političari su više nego što žele priznati tek glasnogovornici stručnjaka iz odnosnih područja. Za razliku od pristupa u Lijepoj našoj, u zemljama razvijene demokracije političke stranke i sindikati redovito angažiraju institute ili stručnjake kako bi imale odgovore na pitanja o kojima će se morati odrediti. Tako naši političari funkcioniraju kao vatrogasci, a političari u uređenim zemljama kao arhitekti koji stalno dograđuju svoj dom ne rušeći već sagrađeno.